

การศึกษาจริยศาสตร์การคบคนในมงคลสูตร A Study of Ethics on Association in Mangala Sutta

พระวิจิตร มหาวิริโย*

พระครูสุวิธานพัฒนบัณฑิต ดร., ผศ.ดร.สุวิน ทองปั้น และดร.พุทธชาติ คำสำโรง**

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาเรื่อง จริยศาสตร์การคบคนในมงคลสูตร มีวัตถุประสงค์ ๓ ประการ คือ ๑) เพื่อศึกษาหลักจริยศาสตร์ในประโยชน์นิยม ๒) เพื่อศึกษาการคบคนในมงคลสูตร ๓) เพื่อศึกษาวิเคราะห์จริยศาสตร์การคบคนในมงคลสูตร การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงเอกสาร โดยการศึกษาค้นคว้าในคัมภีร์พระไตรปิฎก อรรถกถา ฎีกา เอกสารทางวิชาการ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาจริยศาสตร์การคบคนในมงคลสูตร

ผลการศึกษาพบว่า จริยศาสตร์ คือ ว่าด้วยความประพฤติหรือการกระทำของมนุษย์เพื่อแสวงหาความดีสูงสุด สรุปได้ ๓ เรื่องด้วยกันคือ ๑) เรื่องอะไรคือสิ่งที่ดีที่สุด ๒) เรื่องกระทำอย่างไรถือว่าถูก ๓) เรื่องธรรมชาติของค่าทางจริยศาสตร์ ความหมายการคบคนคนพาล คือ คนที่ประพฤติอกุศลกรรมบถ ส่วนบัณฑิต คือ คนที่ประพฤติกุศลกรรมบถ ลักษณะคนพาลและบัณฑิต คือ ลักษณะคนพาล เป็นคนทำชั่ว พูดชั่ว คิดชั่ว ส่วนบัณฑิตมีนัยตรงข้ามกัน เป็นคนทำความดี พูดดี คิดดี ประเภทของคนพาลและบัณฑิต คนพาลได้แก่ คนปอกลอก คนดีแต่พูด คนหัวประจบ และคนชักชวนในทางเสียหาย ตรงข้ามกับเพื่อนที่เป็นบัณฑิต คือ มีอุปการะ ร่วมสุขร่วมทุกข์ แนะนำประโยชน์และมีน้ำใจ ส่วนประโยชน์นิยมทัศนะทางจริยศาสตร์ที่ถือเอาประโยชน์สุขเป็นเกณฑ์ตัดสินความผิด ความถูก ชั่ว ดี กล่าวคือ การกระทำที่ก่อให้เกิดประโยชน์สุขมากที่สุดแก่คนจำนวนมากที่สุด ถือว่าเป็นการกระทำที่ดีที่สุด เป็นแนวทางในการจะทำความเข้าใจพฤติกรรมของมนุษย์ โดยเฉพาะในเรื่องการคบคนในมงคลสูตร ตามหลักประโยชน์นิยม ซึ่งเป็นหลักที่ดีในการดำเนินชีวิต

การคบคนในมงคลสูตร มีการคบทั้งคนดีและไม่ดี ผู้ที่หวังความเจริญก้าวหน้าจะต้องรู้หลักและวิธีการเลือกคบมิตรที่ดี เช่นการคบมิตรตามหลักมงคลสูตร มีการไม่คบคนพาล คบแต่บัณฑิต การคบคนเราควรมีหลักการที่ถูกต้องแบ่งแยกความแตกต่างออกจาก คนอย่างไรควรคบ ไม่ควรคบค้าสมาคม ความสำคัญและความจำเป็นในการเลือกคบคน พฤติกรรมของคนพาลและบัณฑิต ผลของการคบคนพาลและบัณฑิต ผลกระทบทางเสียหาย

*นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาปรัชญา, บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

**อาจารย์ที่ปรึกษา

เป็นโทษเพราะการคบหาคนพาล ทำให้เกิดทุกข์กาย ทุกข์ใจ เสื่อมทรัพย์ เสื่อมญาติ เสื่อมยศถาบรรดาศักดิ์ ส่วนผลดีที่คบบัณฑิต ทำให้เจริญก้าวหน้า มีความไม่ประมาทในการทำ ความดี กิจกรรมงานที่ดีทุกอย่าง การรู้จักเลือกคบคนสามารถนำมาประยุกต์ใช้ในสังคมและ สอดคล้องกับชีวิตประจำวันได้เป็นอย่างดี

คำสำคัญ: จริยศาสตร์การคบคน, มงคลสูตร

Abstract

The main purposes of this research were: (1) to study ethics in utilitarianism, (2) to study association in Mangala Sutta and (3) to analyze the ethical association in Mangala Sutta. This was a qualitative research to collect all data from Tipitaka, Commentaries, Sub-commentaries, academic paper and related researches of ethical association in Mangala Sutta.

A result of this study was found that ethics was human beings' behaviour or action to search three good things: (1) What is the best thing?, (2) How to act in the right way and (3) nature of ethical value. The meaning of association with immoral persons who were in a way of immoral action. On the contrary, moral persons produced only moral action. Characteristics of immoral persons and moral persons were that the immoral persons produced badness through a body, speech and mind but the moral persons produced only goodness through a body, speech and mind. Types of immoral persons and moral persons were that the immoral persons were a cheater, a useless speaker, a toady and persuader of destruction, but the moral persons held a good support, a share in happiness and suffering, bringing only benefits to a friend and hospitality. The ethics considered utilitarianism in a way that happiness was a standard to examine wrongness, right, badness and goodness, i.e. action to bring happiness to a large group of people believed as the best action. This was a way to understand the human behaviour, especially association in Mangala Sutta. According to utilitarianism, it was a good principle for life.

The association in Mangala Sutta showed both association with moral persons and association with immoral persons. One who needed prosperity had to learn a principle and a way of association with moral

persons according to Mangala Sutta. One ought to learn a good principle to consider whom one ought to associate with and whom one ought to leave. It was necessary and important to leave the association with immoral persons and to hold the association with immoral persons. A result of association with immoral persons and moral persons was that the association with immoral persons came with destruction, suffering, danger and decline of friends, relatives, ranks and luck but the association with moral persons came with prosperity, carefulness in good action. If one wanted to get successful in work, one had to learn a way of association with people applied to a way of life in the recent societies.

Keyword; Ethics on Assosiation, Mangala Sutta

๑. บทนำ

ชีวิตคนเรานี้ประกอบด้วยสิ่งสำคัญ คือรูปกับนาม หรือกายกับจิต หรือวัตถุกับจิต สิ่ง ๒ ประการนี้รวมกันเข้าประกอบเป็นบุคคล หรือคน คนเป็นสัตว์สังคมอยู่ร่วมกันเป็นหมู่คณะ เพื่อดำรงวิถีชีวิตความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์อบอุ่นปลอดภัย มีการสื่อสารติดต่อเกี่ยวข้องซึ่งกันและกันตามฐานะระดับต่างๆ ที่สมมติกันขึ้นในสังคม ต่างก็มีความคิดเห็นทั้งอย่างสร้างสรรค์และทั้งอย่างไม่สร้างสรรค์ ในการสื่อสาร คบหาสมาคมกัน เป็นที่ประจักษ์โดยทั่วไปตามประวัติศาสตร์ข้อมูลข่าวสารทั่วทุกมุมโลกที่ปรากฏปัญหาความล้มเหลวภายในชีวิตครอบครัว เผ่าพันธุ์ และประเทศชาติ ทั้งในสังคมปัจจุบันอันเกิดจาก ความไม่ฉลาดในการคบค้าสมาคม จากเหตุการณ์ความผิดพลาด ล้มเหลวต่างๆ ที่ปรากฏอยู่ในโลกปัจจุบันพอเป็นเครื่องบอกให้รู้ว่าการรู้จักคบบุคคลมีความจำเป็นมาก อันจะช่วยสร้างสรรค์ทำให้เกิดความสงบสุขเจริญรุ่งเรืองในชีวิตครอบครัว และทั้งสังคม พุทธปรัชญาเถรวาท กล่าวว่า บุคคลคบคนเช่นไรก็จะเป็นเช่นบุคคลนั้น ผู้คบคนเลวก็ทำให้เลวมีที่เกี่ยวเลวมารยาทเลวชีวิตล้มเหลว คบคนดีก็ทำให้ได้สิ่งดีไปด้วยเหมือนดั่งองค์คุลีมาล คบอาจารย์และเสพคู้้นสิ่งแวดล้อมที่เป็นมิฉฉาทิฐิทำให้อัโทษภัยบาปเวรกรรมมากมายในสังคม ต่อมาได้เสพคบคู้้นกับพระพุทธเจ้าได้เสพสัจจะธรรมของพระพุทธองค์ จึงได้พบชีวิตรักอันเกษมพระพุทธเจ้าทรงตรัสมิตรดีเพื่อนดีสหายดีสิ่งแวดล้อมดี และจิตที่โน้มไปในคุณงามความดี (สัมปะวังโก) เป็นทั้งหมดทั้งสิ้นของพรหมจรรย์และเหมือนกับแสงอรุณในยามเช้า^๑ วิถีชีวิตของมนุษย์ก็เช่นกัน การรู้จักคบบุคคลถือเป็นบุพพนิมิตแห่งความเจริญในชีวิต

^๑ ส.ม. (ไทย) ๑๙/๔๙/๔๓.

“ผู้คบคนที่เร็วกว่าย่อมเลวลง คบคนเสมอย่อมไม่เสื่อม คบคนที่ดีกว่าตนย่อมดีขึ้น ฉะนั้นบุคคลพึงคบค้าสมาคมกับบุคคลที่ดีกว่าตน” ประเสริฐกว่าตนสุจริตลึกซึ้งละเอียดลออ กว่าตนหรือคนที่มี ศรัทธา ศีล สุตะ จาคะ ปัญญา ปฏิภาณ วิมุติ วิมุติญาณทัสนะ และสันติ ที่ยิ่งกว่าตน

เมื่อเป็นเช่นนี้ การคบค้าสมาคมกับใครๆ ก็ต้องใช้ความระมัดระวัง มีสติปัญญาไหว พริบปฏิภาณ พินิจพิจารณาใคร่ครวญอย่างรอบคอบ รู้จักเลือกบุคคลที่จะคบหา “ไม่พึงไว้ใจ คนบาป” การคบบัณฑิตหรือคนที่ประพฤติดีย่อมนำผลดี คือสันติสุขมาให้ หากพลาดไปเสพ คบคนพาล ผลย่อมถูกชักนำไปในทางที่ทำให้เกิดการประทุพผิต ก่อให้เกิดความเสียหาย ความเดือดร้อนทั้ง กาย ใจ^๒ เพราะไม่ฉลาดในหลักการคบค้าสมาคมทำให้เกิดปัญหาและ อุปสรรคต่างๆ เกิดความทุกข์ความผิดพลาดอย่างแสนสาหัส ในที่สุดเมื่อตายละจากโลกนี้ไป แล้ว ย่อมนำตนเข้าไปสู่อบายภูมิมี นรก เปรต อสุกาย ดิรัจฉาน เป็นที่สุด^๓

ในเรื่องของการคบคน พุทธปรัชญามองว่า มนุษย์จะดำรงชีพอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสำเร็จและประสบสุขร่มเย็น ปัจจัยที่สำคัญยิ่งคือการคบบุคคลถ้าคบคนพาล พาลก็พา ไปหาทุจริต แนวทางผิดๆ คบบัณฑิต บัณฑิตพาไปหาผลวิมุติวิโมกข์สันตินิพพานเอย บุคคลมีสองจำพวก คือ คนที่ควรเสพคบคั้น กับบุคคลที่ไม่ควรเสพคบคั้น พระพุทธเจ้าจึงเน้น และให้ความสำคัญกับการคบค้าสมาคมกับคน ดังนั้น จึงต้องเลือกคบแต่คนดีมีศีลธรรม (สังจนियม) ดังที่ปรากฏในมงคลสูตรบทแรกที่พระพุทธองค์ตรัสไว้ว่า “อเสวนา จ พาลานํ ฆณติ ตานณ จ เสวนา เอตมมจฺ คสมุตฺตมํ แปลว่า “รู้จักหลบหลีกคนไม่ดี และรู้จักเสพคบคั้นคนดี”^๔ เป็นมงคลเป็นความดีอันสูงสุด เป็นมงคลประการแรกและประการที่สองที่ พระพุทธองค์ ตรัสไว้ในจำนวนมงคล ๓๘ ประการ เปรียบเหมือนบันไดขั้นแรกและขั้นที่สองหรือการเดิน ก้าวแรกและก้าวที่สองของชีวิต และพุทธปรัชญา ก็ได้กล่าวหลักการคบค้าสมาคมไว้ในเรื่อง ของทศ ๖ อีกคือทศเบื้องหน้าบิดามารดาก็ถือว่าเป็นบุคคลที่ต้องมี จริยศาสตร์ในการอยู่ร่วม ทศเบื้องขวาครูอาจารย์ก็เป็นบุคคลที่ต้องมีจริยศาสตร์ในการอยู่ร่วม ทศเบื้องหลังบุตรภรรยา ก็เป็นบุคคลที่ต้องมี จริยศาสตร์ในการอยู่ร่วม ทศเบื้องล่างคนรับใช้หรือคนงานก็เป็นบุคคลที่ ต้องมีจริยศาสตร์ในการอยู่ร่วม ทศเบื้องสูงสมณะพราหมณ์ก็เป็นบุคคลที่ต้องมีจริยศาสตร์ใน การอยู่ร่วม ดังภาษิตในสังยุตต-นิกาย สคาวรรคว่า “มารดา (ที่มีศีลธรรมดี) เป็นมิตรใน เรือนของบุตร”^๕ “ภรรยา (ที่มีศีลธรรมดีงาม) เป็นเพื่อนอย่างยิ่ง”^๖ เป็นต้น แต่ในปัจจุบันคน

^๒ พระครูสิริเจตยานุกูล (นิกร สอนป็น), “ผลกระทบจากการคบคนพาลในสุตตันตปิฎก”, *วิทยานิพนธ์พุทธศาสนมหาบัณฑิต*, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย), ๒๕๕๓.

^๓ เรื่องเดียวกัน, หน้า ๒.

^๔ ชุ.ช. (ไทย) ๒๕/๓/๗.

^๕ ส.ส. (ไทย) ๑๕/๕๓/๖๘.

ส่วนใหญ่มักจะยึดแต่ทิศเบื้องซ้ายคือ บุคคลที่เป็นมิตรสหายอย่างเดียว ซึ่งบางครั้งอยู่ในวัยเดียวกันอาจจะไม่ค่อยมีประสบการณ์ชีวิตมากเท่าไร จึงมักที่จะก่อปัญหาหรือถูกชักจูงไปในทางที่เสื่อมเสียได้ง่าย และถ้าคบคนดีคนสุจริต (พวกสุจริตนิยม บุญนิยม) ก็จะได้รับแต่สารประโยชน์สุข แต่ถ้าคบคนที่ไม่ดีทุจริต (พวกทุจริตนิยม บาปนิยม) ก็จะถูกชักจูงได้รับแต่ทุกข์โศกภัย จากการเสพคบคั่นคนทุจริตมีฉันทิฐีเป็นมิตรสหาย บรรดาภักย์อุบาทว์และอุปสรรคนั้น จะเกิดก็เกิดแต่คนพาล หากเกิดแต่บัณฑิตไม่ เพราะคนพาลมีภักย์อุบาทว์และอุปสรรคต่อหน้าอยู่เสมอ บัณฑิตหาภักย์อุบาทว์และอุปสรรคประจักษ์หน้าไม่ ภักย์อุบาทว์และอุปสรรคมีแต่คนพาลเท่านั้น ห้ามแต่บัณฑิตไม่”^๖

คนผู้คบคนเลวทราม ย่อมเลวลงเสื่อมลง
 คบคนเสมอกัน ย่อมไม่เสื่อมในกาลไหนๆ
 ผู้คบคนที่ประเสริฐกว่า ย่อมเจริญเร็วขึ้น
 เพราะฉะนั้น จึงควรคบคนที่ดียิ่งกว่าตน^๗

คนในสังคมที่ล้มเหลวในชีวิตเกิดปัญหามากมายในครอบครัว เพราะไม่ฉลาดในการคบคน ถ้าเขาเข้าใจลักษณะบุคคลว่าคนไหนควรคบไม่ควรคบ เขาจะไม่เสียหายล้มเหลวในชีวิตเลย เหมือนนายโคบาลที่ฉลาดในลักษณะของโค และเหมือนกับบุคคลที่ฉลาดในลักษณะของคนพาลและบัณฑิต คนพาลมีอกุศลกรรมบทเป็นลักษณะ ส่วนบัณฑิตมีกุศลกรรมบทเป็นลักษณะ เป็นต้น เพื่อให้ชีวิตดำรงอยู่ในสังคมได้อย่างมีแก่นสาร สาระคุณค่า คัมค่า ขอยกตัวอย่าง พระสารีบุตรและพระโมคคัลลานะ พระพุทธองค์ทรงยกย่อง พระสารีบุตรเป็นเหมือนมารดาในหมู่ภิกษุ ส่วนพระโมคคัลลานะเป็นเหมือนแม่นมที่ช่วยดูแลต่อจาก พระสารีบุตร ท่านได้รับความรักความชื่นชมจากพุทธบริษัท ความมีปัญญาของท่านถ่ายทอดออกมาในรูปแบบของความเป็นเหมือนมารดาและแม่นม อยู่เป็นปกติตลอดชีวิตของท่าน การศึกษาวิเคราะห์พุทธปรัชญาการคบคนในมงคลสูตร ทำให้เกิดความประทับใจ ประสงค์ที่จะศึกษาหลักการคบคนด้วยหวังว่าจะเป็นหลักการที่ดีให้กับคนรุ่นใหม่ ซึ่งนับวันจะล้มเหลวเพราะไม่เข้าใจหลักการคบหาคน หรือไม่รู้จักลักษณะของคนที่ควรคบไม่ควรคบสักซึ่งดีพอ เช่นตัวอย่างข่าวในปัจจุบัน ดังนี้

โดนหลอกให้โอนเงิน “สาวอยากมีสามีฝรั่ง” รวบไนจีเรียใช้เฟซบุ๊กบอกรักหลอกสาวไทยที่อยากมีสามีฝรั่ง อ้างเตรียมสินสอด ๓ ล้านไว้สู้ขอ แต่ไม่มีเงินค่าธรรมเนียม ฝ่าย

^๖ ส.ส. (ไทย) ๑๕/๕๓/๖๙.

^๗ อัง.ตัก. (ไทย) ๒๐/๑/๑๓๙-๑๔๐.

^๘ วศิณ อินทสระ, พระไตรปิฎก และอรรถกถา, เล่ม ๓๔, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๙), หน้า ๘๗.

หญิงหลงเชื่อโอนเงินให้หลายครั้งเกือบแสนบาทแต่ยังมาอ่อยเหยื่อต่อ ถูกคิดเข้าพบตำรวจ
ซ้อนแผนจับได้^๙

รวบแท็กซีที่หนีหลอกพานักศึกษาสาวไปข่มขืน แต่ผู้เสียหายหนีทัน พร้อมนำ
ทะเบียนรถเข้าแจ้งความก่อน และจับกุมได้ในที่สุด ผู้ต้องหาสารภาพก่อเหตุ ๖-๗ ครั้งแล้ว^{๑๐}

กลุ่มวัยรุ่น นักเรียนนักศึกษาจากสถาบัน ๒ กลุ่มคู่อริทะเลาะวิวาทกันในงานชบวน
แห่หลวงพ่อบุญทศพร เจ้าหน้าที่ได้ควบคุมตัวส่ง พนักงานสอบสวน สภ.เมืองฉะเชิงเทรา
โดยแจ้งข้อหาก่อเหตุทะเลาะวิวาท และพกพาอาวุธมีดอาวุธปืนไปในที่สาธารณะ เพื่อ
ดำเนินคดีตามกฎหมายต่อไป^{๑๑}

นับเป็นการตัดสินใจของกลุ่มวัยรุ่นเด็กแว้นและสก็อย ที่ชอบซิ่งรถจักรยานยนต์ป่วน
เมือง รบกวนชาวบ้านเป็นประจำ ทั้งนี้หลังจากกลุ่มวัยรุ่นดังกล่าวถูกตำรวจจับกุมดำเนินคดี
ล่าสุดศาลมีคำพิพากษาจำคุกกลุ่มเด็กแว้นและสก็อยรวม ๑๐๐ คน คนละ ๑ ปีแล้ว เมื่อวันที่
๒ กรกฎาคม ศาลเยาวชนและครอบครัวกลาง นอกจากนี้ ศาลยังสั่งให้จำเลยไปประกอบ
อาชีพเป็นกิจจะลักษณะ และให้ตั้งใจศึกษาเล่าเรียน โดยให้นำผลการเรียนมาแสดงต่อ
พนักงานคุมประพฤติในวันรายงานตัวทุกครั้ง ห้ามคบหาสมาคมกับบุคคลที่มีความประพฤติ
ไม่ดี ห้ามเที่ยวเตร่ในเวลากลางคืน หรือในสถานเริงรมย์ทุกแห่ง ห้ามเกี่ยวข้องกับยาเสพติด
ให้โทษทุกชนิด และให้พนักงานคุมประพฤติกำหนดให้ ทำกิจกรรมบริการสังคมหรือ
สาธารณประโยชน์ ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการบรรเทาสาธารณภัย อุบัติภัย หรืออุบัติเหตุ มี
กำหนดเวลารวมกันไม่น้อยกว่าคนละ ๔๘ ชั่วโมง ส่วนจำเลยที่มีอายุไม่เกิน ๑๕ ปี จำนวน
๑๒ คน ศาลไม่สั่งลงโทษ แต่กำหนดให้บิดามารดาหรือผู้ปกครอง ระวังไม่ให้จำเลยไปก่อ
เหตุร้ายซ้ำอีก ภายในกำหนดระยะเวลา ๑ ปี นับตั้งแต่วันที่ศาลมีคำพิพากษา หากจำเลยยัง
ไปกระทำความผิด ผู้ปกครองจะต้องชำระเงินต่อศาลครั้งละ ๕,๐๐๐ บาท ส่วนจำเลยจะต้อง
ถูกคุมประพฤติเป็นเวลา ๑ ปี^{๑๒}

ด้วยเหตุดังกล่าวข้างต้น การรู้จักคบคนจึงเป็นสิ่งสำคัญ และมีความจำเป็นอย่างยิ่ง
ในการดำเนินชีวิตของทุกๆ คน เพราะการคบค้าสมาคมถือว่าช่วยสนับสนุนและผลักดันให้

^๙ทีมข่าวภูมิภาค, สาวอยากมีสามีฝรั่ง คมชัดลึก. แหล่งที่มา: <http://www.komchad luek.net/index.php> [๓๐ พฤษภาคม ๒๕๕๗].

^{๑๐}ทีมข่าวภูมิภาค, รวบแท็กซีที่หนีหลอกพานักศึกษาสาวไปข่มขืน คมชัดลึก. แหล่งที่มา: <http://www.komchadluek.net/index.php/> [๑๐ มิถุนายน ๒๕๕๗].

^{๑๑}ทีมข่าวภูมิภาค, นักเรียนวัยโจ๋ยกพวกตะลุมบอนกลางชบวนแห่หลวงพ่อบุญทศพร ไทยรัฐ. แหล่งที่มา : <http://www.thairath.co.th/newspape/> [๓ พฤศจิกายน ๒๕๕๗].

^{๑๒}ทีมข่าวภูมิภาค, เด็กแว้น-สก็อย ร่วม ๑๐๐ คน สั่งงดเที่ยว-คบคนชั่ว คมชัดลึก. แหล่งที่มา : <http://www.komchadluek.net/index.php.hilight.kapook.com/view/26043/> [๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๘].

ชีวิตของคนเราพบกับความสำเร็จในชีวิตได้ไม่มีเสื่อมถอยมีแต่ความเจริญฝ่ายเดียว และตรงกันข้ามก็สามารถทำให้ชีวิตของคนดำเนินไปในทางที่ไม่ดีติดลบแต่มีเสียได้เช่นกัน ผู้วิจัยจึงมีความสนใจในการศึกษาวิเคราะห์การรู้จักคบคนในมงคลสูตร เพื่อให้รู้จักซึ่งมากมายและสามารถปรับใช้ในวิถีชีวิตประจำวันของคนได้ กับทั้งสถานการณ์ที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน อันจะเป็นประโยชน์สุขทั้งแก่ตนเองและสังคมส่วนรวมด้วย

๒. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑. เพื่อศึกษาหลักจริยศาสตร์ในประโยชน์นิยม
๒. เพื่อศึกษาหลักการคบคนในมงคลสูตร
๓. เพื่อศึกษาวิเคราะห์จริยศาสตร์การคบคนในมงคลสูตร

๓. วิธีดำเนินการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงเอกสาร (Documentary Research) โดยมีขั้นตอนการวิจัยดังต่อไปนี้

๑. รวบรวมข้อมูลจากเอกสารชั้นปฐมภูมิ (Primary Sources) โดยรวบรวมข้อมูลจากพระไตรปิฎกฉบับภาษาไทยของมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พ.ศ. ๒๕๓๙ เล่ม ๙ คัมภีร์อรรถกถาฎีกา
๒. รวบรวมข้อมูลจากเอกสารชั้นทุติยภูมิ (Secondary Sources) โดยรวบรวมข้อมูลจากหนังสือตำราและงานวิจัย ที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยเรื่องนี้
๓. นำข้อมูลที่ได้ศึกษาจากเอกสารปฐมภูมิ ทุติยภูมิมาตีความแปรความ วิเคราะห์ข้อมูลโดยการพรรณนาตามหลักอุปนัย
๔. สรุปนำเสนอผลของการวิจัยและข้อเสนอแนะ

๔. สรุปผลการวิจัย

จากการที่ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การศึกษาจริยศาสตร์การคบคนในมงคลสูตร” โดยมีวัตถุประสงค์ในการศึกษา ๓ ประการ คือ ๑) เพื่อศึกษาหลักจริยศาสตร์ในประโยชน์นิยม ๒) เพื่อศึกษาบริบทการคบคนในมงคลสูตร และ ๓) เพื่อศึกษาวิเคราะห์บริบทการคบคนในมงคลสูตรตามหลักจริยศาสตร์ การศึกษาครั้งนี้ ซึ่งได้นำเสนอแนวคิดเกี่ยวกับการคบคนที่ปรากฏในจริยศาสตร์ ที่ปรากฏในคัมภีร์สำคัญคือพระไตรปิฎก ทั้งในส่วนของพระวินัยปิฎก พระสุตตันตปิฎก และพระอภิธรรมปิฎก ตลอดจนการประยุกต์ใช้หลัก “การคบคน” สามารถสรุปได้ดังนี้

๑. จริยศาสตร์ในประโยชน์นิยม พบว่า จริยศาสตร์ ว่าด้วยความประพฤติหรือการกระทำของมนุษย์เพื่อแสวงหาความดีสูงสุดว่า เรื่องอะไรคือสิ่งที่ดีที่สุด เรื่องกระทำอย่างไรถือ

ว่าถูก เรื่องธรรมชาติของค่าทางจริยศาสตร์และการนิยามค่าทางจริยศาสตร์ว่า อะไรควรเว้น อะไรควรกระทำ อะไรถูก อะไรผิด อะไรดี อะไรไม่ดี

ด้านความหมาย คนพาล คือ คนที่ประพฤติอกุศลกรรมบถสิบ ส่วนบัณฑิตคือ คนที่ประพฤติกุศลกรรมบถสิบ และยังมีความหมายคนพาลและบัณฑิตในทัศนะของนักเขียนร่วมสมัยอีกจำนวน ๖ ท่าน โดยสรุป คือ คนพาล ได้แก่ คนทำชั่ว พูดชั่ว และคิดชั่ว ส่วนบัณฑิต ได้แก่ คนทำดี พูดดี และคิดดี ซึ่งคนพาลและบัณฑิตตามเกณฑ์ของจริยศาสตร์ มุ่งให้เห็นถึงหลักทางจริยศาสตร์ แบ่งการกระทำดีและการกระทำชั่วของมนุษย์ว่า ขึ้นอยู่กับสาเหตุหลายด้าน เช่น ด้านความรู้ ด้านพฤติกรรมและจริยธรรมของแต่ละคน และด้านเหตุผลซึ่งแตกต่างกันออกไปในการแสดงออกให้ทำดีและทำชั่ว ส่วนเกณฑ์ตัดสินชั่วและดีตามหลักจริยศาสตร์ มุ่งให้เห็นถึง การจะตัดสินว่าคนใดดี คนใดชั่ว ควรตัดสินตามเกณฑ์ ๔ อย่าง คือ จาริต ประเพณีของแต่ละสังคม มโนสำนึก การทำประโยชน์แก่มหาชน และการทำตามหน้าที่ของตนอย่างถูกต้องดีงาม

ด้านลักษณะคนพาลและบัณฑิต มุ่งให้เห็นถึงลักษณะคนพาลว่า เป็นคนทำ ความชั่วทางกาย คือ ฆ่าสัตว์ ลักทรัพย์ และประพฤติผิดในกาม ทำชั่วทางวาจา คือ พูดเท็จ พูดส่อเสียด พูดคำหยาบ และพูดเพ้อเจ้อ นอกจากนั้น ยังมีความคิดที่ชั่วร้าย เป็นบาปคือ คิดอยากได้ของคนอื่นมาเป็นของตนโดยไม่สนใจต่อศีลธรรมหรือกฎหมายบ้านเมือง คิดประทุษร้ายคนอื่น และคิดเห็นผิดจากหลักพุทธธรรม คือ เป็นคนมีจฉาทิฎฐิ เห็นผิดไม่เชื่อว่า บุญบาปมีผล ส่วนบัณฑิตมีนัยตรงข้ามกัน เป็นคนทำความดีทางกาย ทำดีทางวาจา ใจ และเชื่อว่าบาปบุญมีผล เป็นต้น

ประเภทของคนพาลและบัณฑิต แบ่งเป็น ๖ จำพวก ได้แก่ (๑) คนพาลไม่รักษาศีล ๕ ส่วนบัณฑิตย่อรักษาศีล ๕ เป็นปกติ (๒) คนพาลไม่มีศรัทธาในกุศลส่วนบัณฑิตมีศรัทธาในกุศล (๓) คนพาลไม่ดำเนินชีวิตตามมรรคมืองค์ ๘ ส่วนบัณฑิตดำเนินชีวิตตามมรรคมืองค์ ๘ (๔) เพื่อนที่เป็นคนพาลและบัณฑิต คือ คนพาลได้แก่ คนปกอลอก คนตีแต่พูด คนหัวประจบ และคนชักชวนให้ทำความเสียหาย ตรงข้ามกับบัณฑิต คือ มีอุปการะ ร่วมสุขร่วมทุกข์ แนะนำประโยชน์ชักนำไปทางดีห้ามไม่ให้ทำชั่วและมีน้ำใจงาม

ประโยชน์นิยมจากหลักการคบคน เป็นแนวทางในการจะทำความเข้าใจพฤติกรรมดีชั่วของมนุษย์ โดยเฉพาะในเรื่องหลักการคบคนในมงคลสูตร หลักประโยชน์นิยมทางจริยศาสตร์ที่ถือเอาประโยชน์สุขเป็นเกณฑ์ตัดสินความผิด ความถูก ชั่ว ดี กล่าวคือการกระทำที่ก่อให้เกิดประโยชน์สุขมากที่สุดแก่คนจำนวนมากที่สุด ถือว่าเป็นการกระทำที่ดี ผลที่เกิดจากการกระทำนี้ดีกว่าการกระทำอันอื่นก็เป็นสิ่งที่ควรทำ ควรเสพคบคั่นบ่อยๆ แม้หลักประโยชน์นิยมนี้ก็เป็นสิ่งที่ควรเสพคบคั่นด้วย ซึ่งเป็นหลักที่ดีในการดำเนินชีวิต

๒. การคบคนในมงคลสูตร พบว่า การคบคนเราควรมีหลักการที่ถูกต้องในการแบ่งแยกเห็นความแตกต่างออกว่า คนอย่างไรควรคบไม่ควรคบค้าสมาคม ความสำคัญและความจำเป็นในการเลือกคบคน

พฤติกรรมของคนพาลและบัณฑิต มุ่งให้เห็นถึง พฤติกรรมที่แสดงออกทางกาย วาจา และใจของคนพาลและบัณฑิต ได้แก่ หลักการคบหาของสัตว์โลก เช่น คนมีศรัทธาก็คบหาคนมีศรัทธา คนมีศีลก็คบคนมีศีล เป็นต้น และขึ้นอยู่กับจริตนิสัยของแต่ละคนด้วย เช่น บางคน ราคะจริต บางคนโทสะจริต แต่ถ้าฝึกฝนอบรมตนให้ดีแล้วจะจริตใดก็เป็นบัณฑิตได้ ทั้งนี้ พฤติกรรมที่พึงสังเกตร่วมอีก ๔ แบบ ที่มีผลทำให้คนเราเป็นพาลและบัณฑิต เช่น รูปแบบพฤติกรรมส่วนตัว เป็นต้น นอกจากนั้น ก็ยังมีเรื่องการคบหาสมาคม คือ คนควรคบคนไม่ควรคบ และคนที่ควรเคารพสักการะและคนที่ไม่ควรเคารพสักการะ ส่วนพฤติกรรมของบัณฑิต มีในแง่ของคุณธรรมส่วนตัว จริยธรรมต่อสังคม ศีลธรรมในระดับบุคคลกรรมบถสิบ และการบำเพ็ญประโยชน์ตนและคนอื่นตามหลักมงคล ๓๘ เป็นต้น

ผลของการคบคนพาลและบัณฑิต มุ่งให้เห็นถึง ผลกระทบทางเสียหายเป็นโทษ เพราะการคบหาคนพาลและผลฝ่ายดี ประโยชน์ที่ได้รับจากการคบหาบัณฑิต ได้แก่ เมื่อคบคนพาลทำให้เสียประโยชน์ในโลกนี้และโลกหน้า ทำให้เกิดทุกข์กาย ทุกข์ใจ เสื่อมทรัพย์ เสื่อมญาติ เสื่อมยศถาบรรดาศักดิ์ ช่วยแก้ปัญหาแก่ผู้คบหาไม่ได้ซ้ำหนักยังเป็นภาระแก่คนอื่น และนำความร้อนใจมาให้อีกด้วย เป็นต้น ส่วนผลดีที่คบบัณฑิตมีนัยตรงกันข้าม คือ ทำให้เจริญก้าวหน้า มีความไม่ประมาทในการทำความดีทุกอย่าง แก้ปัญหาให้แก่ผู้คบหาด้วย เพราะบัณฑิตจะได้แนะนำในการทำความดีต่างๆ ให้แก่คนผู้คบหา จนได้รับประโยชน์ทั้งในโลกนี้และโลกหน้า กระทั่งประโยชน์สูงสุด คือ พระนิพพานก็ได้จากบัณฑิตนี้ทั้งสิ้นบัณฑิตเป็นบุคคลสัปปายะยิ่งซึ่งจะนำไปได้รับธรรมะสัปปายต่อไป

เกณฑ์ตัดสินการคบคนในมงคลสูตร เกณฑ์ตัดสินจริยศาสตร์ คือ การกระทำที่เรียกว่า ดี ถูก ผิด หรือควร ไม่ควร เป็นมาตรการวัดและตัดสินคุณค่าการคบคนในมงคลสูตร กล่าวไว้ ๓๘ ประการ ยกตัวอย่างมงคลข้อที่ ๑-๒ มงคลที่ ๑ ไม่คบคนพาล และ มงคลที่ ๒ คบบัณฑิต การพัฒนาตนเองมีเป้าหมายเพื่อให้เป็นคนดีที่โลกต้องการ สามารถแยกแยะได้ว่าอะไรดี อะไรชั่ว อะไรถูก อะไรผิดอะไรควร อะไรไม่ควร (DQ : Distinguish ability Quotient) แล้วเลือกที่จะคิด พูด และกระทำแต่สิ่งที่ดี เพราะจากวิวินิจฉัยของคนเรานี้จะแสดงออกให้เห็นทางวาจา และการกระทำ การย่ำคิดย่ำทำบ่อยๆ จะก่อให้เกิดนิสัยประจำตัว ทำบ่อยๆ ในทางดีก็พาเราไปดี ทำบ่อยๆ ในทางชั่ว ก็พาเราไปชั่ว

๕. ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

งานวิจัยเรื่อง “การศึกษาจริยศาสตร์การคบคนในมงคลสูตร” ในจริยศาสตร์ ตามที่ได้นำเสนอซึ่งมีบางประเด็นที่ไม่ได้นำเสนอโดยละเอียด ซึ่งเป็นประเด็นที่น่า

- ฎีกาภาษาบาลี ฉบับมหาจุฬารีกา. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์วิญญูญาณ, ๒๕๓๙.
มหาจุฬารีกาวิทยาลัย. วิสุทธีมรรค แปล ภาค ๑ ตอน ๑ ฉบับมหาจุฬารีกาวิทยาลัย.
พิมพ์ครั้งที่ ๑๐. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬารีกาวิทยาลัย, ๒๕๕๐.
- มังคลัตถที่ปนีแปลเล่ม ๑. พิมพ์ครั้งที่ ๑๓. กรุงเทพมหานคร : มหาจุฬารีกา
วิทยาลัย, ๒๕๔๐.
- มังคลัตถที่ปนีแปล เล่ม ๒. พิมพ์ครั้งที่ ๑๓. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหา
จุฬารีกาวิทยาลัย, ๒๕๕๒.

(ข) ข้อมูลตุติยภูมิ

๑) หนังสือ :

วคิน อินทสระ. พระไตรปิฎก และอรรถกถา. เล่ม ๓๔. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬารีกา
ลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๙.

๒) วิทยานิพนธ์/ตุษฎีนิพนธ์/สารนิพนธ์/รายงานการวิจัย :

พระครูสิริเจติยานุกูล (นิกร สอนป็น). “ผลกระทบจากการคบคนพาลในสุดตันตปิฎก”.
วิทยานิพนธ์พุทธศาสตร์มหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬารีกา
ลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๓.

๓) สื่ออิเล็กทรอนิกส์ :

ทีมข่าวภูมิภาค. สาวอยากมีสามีฝรั่ง คมชัดลึก. แหล่งที่มา: <http://www.komchadluek.net/index.php/> [๓๐ พฤษภาคม ๒๕๕๗].

..... . รวบแ้ก้ที่น้ินหลอกพานักศึกษาสาวไปข่มขืน คมชัดลึก. แหล่งที่มา:
<http://www.komchadluek.net/index.php/> [๑๐ มิถุนายน ๒๕๕๗].

..... . นักเรียนวัยโจยกพวกตะลุมบอนกลางขบวนแห่หลวงพ้อโสธร ไทยรัฐ.
แหล่งที่มา: <http://www.thairath.co.th/newspaper/> [๓ พฤศจิกายน ๒๕๕๗].

..... . เด็กแ้วน-สก็อย ร่วม ๑๐๐ คน สั่งงดเที่ยว-คบคนชั่ว คมชัดลึก. แหล่งที่มา:
<http://www.komchadluek.net/index.php.hilight.kapook.com/view/26043/> [๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๘].